

«Det samme» er ikke «det samme»

Kjønnede tolkninger og etiske utfordringer

Åse Røthing

Denne artikkelen fokuserer på hvordan betydninger av kjønn gjør at «det samme» ikke oppfattes som «det samme» i heteroseksuelle samspill blant unge, og hvordan dette kan innebære etiske utfordringer. Når «like» handlinger fortolkes forskjellig, kan mennesker komme til skade og etiske problemer kan tilsløres. Artikkelenes hovedfokus er hvordan jenter opplever begrensninger i relasjon til gutter, og implisitt hvordan gutter kan «tillate seg» ting i relasjon til jenter. Artikkelen bygger på kvalitative studier og drøfter liknende trekk som framtrer i ulike studier. Empirien gir ikke grunnlag for å si noe allment om heteroseksuelle samspill blant unge, men den gir mulighet til å reflektere over etiske dilemmaer knyttet til dette samspill.

Likestilling mellom kvinner og menn er et utbredt ideal i Skandinavia i dag. Mange unge mener at likestilling nå er en selvfølge og ikke noe vi lenger behøver kjempe for.¹ Men selv om likestilling generelt oppfattes som et ideal og langt på vei en realitet, erfarer mange sprik mellom ideal og egen virkelighet (se f.eks. Martinsson 1997:189ff). Den britiske sosiologen Lynn Jamieson (1998) peker på at dette er et vanlig tema i nyere forskning om heteroseksuelle par. Her synliggjøres stadig sprik mellom den likhet og rettferdighet som paret snakker om, og i hvilken grad de faktisk tar gjensidig ansvar for å skape et lykkelig liv, både hjemme og personlig (se også Holmberg 1993).

Kjønn er, tross likestillingsideal, et grunnleggende sorteringskriterium i dagens Norge. Det kommer blant annet til uttrykk ved at jenters og kvinners handlinger kan oppfattes og fortolkes annerledes enn gutters og menns handlinger, selv om handlingene i og for seg er «like». Når mennes-

ker møtes og samhandler, vurderer og fortolker de sine egne og andres handlinger. Forventninger og forståelser knyttet til kjønn har betydning for de tolkninger vi gjør. Kvinnens og menns handlinger vurderes ikke nødvendigvis som «like», selv om de gjør «det samme». «Det samme» er med andre ord ikke «det samme». Dette er for eksempel tydelig i forbindelse med temaer som sjekking, flørting og seksualitet. For noen år siden intervjuet jeg 22 unge kvinner (20–29 år) som alle hadde vært med i kristne miljøer i tenårene.² Hovedtematikken for intervjuene var (hetero)seksualitet. Et tema som engasjerte mange av informantene, var kjønnete mønster for sjekking og flørting. To av dem, Heidi og Sonja, sa det slik:³

Hvis jeg som jente hadde hatt like mange kjæresten som det en av guttene i menigheten hadde, så hadde jeg nærmest vært flyfille.

En gutt kan tillate seg å gå lenger og være litt mer «rundbrenner» enn en jente kan før hun får ord på seg for å være det.

Kari resonnerer langs samme linje:

Det er liksom litt mer tillatt for gutter å flørte og sånne ting, enn for jenter. En får inntrykk av at hvis en gutt flørter, så synes de andre guttene det er tøft. Og er du den jenta som blir flørtet med av gutten, så er du jo heldig, ikke sant. Men hvis det er en jente som driver for mye og vingler, da er det ikke bra, altså.

Ifølge Kari har gutter åpenbart større spillerom. Jentene derimot kan ikke tillate seg å «vingle for mye». Jenter som blir flørtet med, er dessuten heldige. Men hva med gutter som blir flørtet med av jenter, er de også heldige?

Ja, det kommer jo litt an på det, men det blir lett slik at hvis jentene flørter for mye, så er de liksom «lette på tråden» og bare ute etter fjas. Jeg har litt inntrykk av at det er mer akseptert at guttene flørter med flere på en kveld enn at jentene går rundt og...

Kari beskriver begrenset handlingsrom for jenter både når det gjelder aktivitet og kvantitet; de skal ikke flørte «for mye», men tvert imot holde seg «passelig» passive. De skal heller ikke flørte med «for mange». For guttene derimot, mener hun «reglene» nærmest er motsatte; «hvis en jente har vært samme med mange, så er det gjerne galt, men hvis det er en gutt, så er det litt tøft.» Kajas beretning fra en kristen folkehøyskole hvor hun var elev, beskriver liknende kjønnete forskjeller:

Ja, det var ganske mange konflikter på det at han var sammen med henne, og så rotet han med henne og henne samtidig, uten å gjøre det slutt med hun første. De konfliktene gjaldt stort sett en gutt og flere jenter istedenfor motsatt, en jente med flere gutter.

Det høres ut som om guttene på Kajas folkehøyskole hadde god tilgang på jenter, selv om de flørtet og var sammen med flere (samtidig). Som Kari antydte kan det se ut som om gutter faktisk ikke oppfattes som mindre, men tvert imot mer attraktive dersom de har vært kjæreste med eller flørtet med flere. Julie peker på tilsvarende forskjeller. Hun mener at hun selv ble vurdert med tanke på hvor mye eller snarere lite erfaring hun hadde:

Ja, sånn er det jo alltid: Hvis jenter ligger med mange gutter, så er de «løse på tråden», mens guttene bare er «erobrere». Sånn følte i alle fall jeg det, og sånn var det med Kjell, han hadde sett på meg og en annen, men han visste at jeg ikke hadde vært sammen med noen, og at hun andre hadde vært borti en del gutter, så han valgte meg.

Julie mener at Kjell valgte henne fordi hun var «ubrukt» og «ren». Laila anvender tilsvarende bilder. Hun forteller at hun følte seg «uren» og «tilsmusset» på grunn av sine seksuelle erfaringer tidlig i tenårene. Hun knytter denne følelsen til noe hun kaller en «dydstanke» om at «man skal være ren og uplettet på den store dag». Vilde gir uttrykk for en liknende tanke; «jeg tror vi var veldig klar over at det ble forventet at vi skulle være jomfru». Gjennom kjæresteforhold og seksuell utfoldelse risikerer jenter med andre ord å miste sin «jomfruelige renhet». Gutter derimot vil, ifølge Laila, tvert imot oppleve seksuell erfaring som «en fjær i hatten».

Informantene fra studien om seksualitet i kristne ungdomsmiljøer (Røthing 1996, 1998), tegnet et temmelig ensidig og massivt bilde av kjønnede normer for sjekking, flørting og seksuell utfoldelse. Judith mente riktignok at «jentene flørtet selvfølgelig også», og hun framhever at hun selv «ikke akkurat var uten medvirkning». Men i forlengelsen sier hun «men det var nok guttene som på en måte satte startskuddet og viste hvor løpet skulle gå». Kaja understreker også at «det var godkjent at vi som jenter var aktive i forhold til guttene og tok initiativ og sånne ting». Men uttrykket «det var godkjent», impliserer at det ikke var selvsagt at jentene var aktive og tok initiativ, men at det tvert imot måtte «godkjennes». Og man kan jo spørre seg hvem som hadde «godkjent» at de «fikk lov» til å være aktive.

Disse forestillingene om kjønn og seksualitet som jeg har referert her, hører de først og fremst hjemme i «sære» subkulturer som kristne ungdoms-

miljøer, eller er de mer utbredt og «vanlige» enn som så? Flere av informantene mente at tilsvarende «regler» for sjekking, flørting og seksuelle erfaringer er utbredt i tenåringsmiljøer generelt. Randi sa det slik:

Jeg tror det ligger en del i det at det er guttene som skal «jakte», og da er det de som på en måte «tar» jentene og ikke motsatt. Jentene har kanskje lyst, men de gjør det ikke, for det er ikke deres område. Jeg opplevde det litt sånn i Ungdomsforeningen, at jentene er mye mer tilbakeholdne fordi de er jenter og ikke bør være frempå. Da er de mindre attraktive. (...) Jeg opplever det litt sånn når jeg går på vanlig diskotek også, at jenter som åpenbart «jakter» selv, ikke er så attraktive. Men samtidig er det krav om at en skal være åpen for de guttene som nærmer seg. Men jeg tror ikke det er spesielt for kristne miljøer.

Kristin var med i kristne miljøer, men vanket også mye sammen med venner som ikke hadde kristen tilknytning. Hun er av samme oppfatning som Randi:

Ja, jeg husker i den «ikke-kristne» gjengen, der var det flere av jentene som hadde vært borti flere gutter, og de ble omtalt av guttene litt sånn «ja, ja, de er godt brukt nå. De vil ikke jeg borti i hvert fall». Mens guttene kunne svinse rundt og frem og tilbake. Så der merket jeg veldig godt at for guttene var det greit at de hadde vært sammen med flere, og at de hadde ligget med mange, men jentene, de skulle passe seg litt.

Randi og Kristins utsagn stemmer godt overens med det som presenteres i flere andre forskningsarbeider. Boken *Ungdom og seksualitet* (Træen 1995), som bygger på to landsomfattende kvantitative spørreundersøkelser blant 17–19-åringene i Norge, berører både spørsmål om sjekkeinitiativ og kjønnede normer for seksuell atferd:

For jenter gjelder det å sørge for at de har størst mulig sjanse til å bli sett av gutter. Faren ved å måtte velge en slik strategi blir imidlertid ofte at jentene utvikler en tendens til å bli sitt eget objekt, i stedet for sitt eget subjekt. (Træen 1995:59.)

Samfunnet har en høyere toleranse for at gutter har seksuell atferd som avviker fra idealene^A, enn tilfellet er for jenter. (Træen 1995: 87–88.)

I en svensk intervjustudie fra 1993, kalt *Ungdom, seksualitet og kønsroller*, finner vi en liknende konklusjon.

Killarna är mer «aktiva» på diskoteken och tjejer som tar för «mycket» egna initiativ är inte speciellt framgångsrika när det gäller att knyta kontakter med killar. (Henriksson och Lundahl 1993:41.)

I samme tekst hevdes det også at jenter som oppfører seg på tilsvarende måte som gutter, fort stemples som « horer » (ibid.: 73). En nyere svensk studie drøfter tilsvarende tematikk. Sosiologen Lena Berg har i sin lisensatsavhandling fra 1999 intervjuet unge jenter om heteroseksualitet og pornografi. Teksten har betegnende fått tittelen *Lagom⁵ är bäst*. Her viser Berg blant annet hvordan unge jenter frykter å bli stemplet som « hore » eller « tørris » i relasjon til gutter. På den ene siden opplever jentene forventninger i tråd med likestillingsnormer, de forventes å være aktive og seksuelt frigjorte. De skal med andre ord ikke være « tørriser ». De vet også at de (i prinsippet) har rett til å sette sine egne grenser i forhold til seksuelle tilnærmelser. På den andre siden forholder de seg til tradisjonelle, kjønne over- og underordningsnormer, som blant annet innebærer at jenter skal være passive og seksuelt uerfarne, samtidig som de forventes å være seksuelt tilgjengelige for gutter. Berg drøfter ulike strategier som jentene utvikler for å håndtere disse normkonfliktene, slik at de kan passere som « akkurat passende » jenter. Bergs informanter påpeker dessuten også hvordan jenter og gutters handlinger tolkes forskjellig.

Om en kille går ut och raggas på krogen, då ses han som macho. Men om en tjej gör det, då är hon en slampa. Det blir så direkt; fy fan vilken springfitta, ungefär, så er det ju. Tycker jag i alla fall. (...) Det är så löjligt. För de gör ju samma sak, men ändå blir det bara den ena som blir madrass och slampa og allting. Och han får status istället (Berg 1999:70-71).

Bergs informanter fra det såkalt seksualliberale Sverige resonnerer på påfallende liknende vis som mine kristne jenter fra seksualkonservative, norske, kristne miljøer. I sitatet over påpeker en av Bergs informanter hvor underlig det er at når gutter og jenter gjør « samme sak », så oppfattes og tolkes det på ganske forskjellig vis. Mens hun blir « madrass og slampa », får han status. « Det samme » er med andre ord ikke « det samme ».

Forandring eller stabilitet?

For et par år siden hørte jeg et foredrag om spanske kirkefedre fra 1500-tallet og deres syn på kvinnelig seksualitet. Jeg lyttet meget forundret. Det jeg hørte lød velkjent. Kirkefedrenes forestillinger om kvinnelig renhet og seksualitet hadde påfallende likhetstrekk med de fortellinger som jeg kjente igjen fra mitt intervjumateriale. Beretninger fra dagens kristne ungdomsmiljøer var som hentet ut fra kirkefedrenes tekster. Det er tydelig at disse forestillingene – som åpenbart er i strid med dagens likestillingsidealer og frigjorthetsidéer – ikke gikk i graven med de gamle kirkefedrene. Og de holdes ikke kun i live i «sære» subgrupper som kristne miljøer. Tvert imot ser de kjønnede forestillingene ut til å være høyst velkjente og nærværende blant mange forskjellige unge kvinner og menn.

Jeg har ganske kort referert forestillinger om kjønn og heteroseksualitet som kommer fram i mitt eget og noen andres forskningsarbeider. Disse forestillingene kan sammenfattes på følgende måte. Jenter forventes å være mindre aktive enn gutter når det gjelder sjekking og flørting. Jenter som tar «for mye» initiativ, oppfattes ikke som attraktive på den heteroseksuelle arena. Jenter som er for tilgjengelig eller som flørter for mye, oppfattes som «løse på tråden». Gutter derimot, kan gjerne flørte frimodig og med flere. Det truer ikke gutters rykte eller status dersom de har høstet seksuelle erfaringer. Tvert imot omtales de som «erobrere». Jenter som høster seksuelle erfaringer, gjør det imidlertid med sin «seksuelle renhet» som innsats, og de risikerer å bli stemplet som «hore» eller «madrass». «Å høste erfaringer» er et uttrykk som gir positive assosiasjoner. Det gir ikke uten videre mening å si at unge jenter på samme måte som gutter «høster» seksuelle erfaringer, ettersom det å inneha seksuelle erfaringer ikke nødvendigvis oppfattes som positivt for jenter. Beskrivelser og uttrykk synliggjør at «det samme» ikke nødvendigvis er «det samme». Gutter omtales for eksempel i liten grad som «løse på tråden» eller som «madrass», mens jenter sjelden omtales som «erobrere». Uttrykkene «madrass» og «erobrer» illustrerer for øvrig de kjønnede «reglene» for aktivitet; mens en «erobrer» er aktiv og tar initiativ, ligger en «madrass» nødvendigvis helt stille og passiv.

Men hvor utbredt og aktuelle er disse forestillingene i dag? Er ikke dette både «gammelt nytt» og til dels forestillinger som er avleggs og utgått på dato? I debattene som fulgte i kjølvannet av bøkene *Fittstim* (1999) og *Råtekst* (1999), var dette et gjennomgående tema. Mange mente at bøkene, som først og fremst inneholder beretninger om kjønn og heteroseksualitet, svartmalte virkeligheten, og at erfaringer knyttet til kjønn og seksualitet fra 5–10 år tilbake allerede var foreldede og ugyldige. Artikkene ble sagt å for-

telle historier om seksuelle og kjønnede erfaringer som var uheldige, men tross alt sære og enkeltstående snarere enn aktuelle og representative. Artikkelforfatterne, ikke minst de norske, ble dessuten anklaget for å være selvpoptatte, sytete og selvmotsigende. Deres egen faglige vellykkethet ble brukt til å sette spørsmålsteget ved deres beretninger om opplevelser av kjønnet undertrykkelse og kamp.

Spørsmålet om utbredelse når det gjelder erfaringer og forestillinger knyttet til kjønn og heteroseksualitet, kan ikke uten videre besvares. Heller ikke er det enkelt å finne gode grep for å drøfte forholdet mellom forandring og stabilitet når det gjelder slike forestillinger. Noe av årsaken til at det kan synes uhåndterlig å drøfte kjønn i offentlig debatt i dag, kan ligge i en selvmotsigende utvikling. På den ene siden har vi i Skandinavia et offisielt likestillingsideal. Dette ser ut til å medføre at kjønn i stadig mindre grad oppfattes som relevant begrunnelse dersom kvinner opplever seg forskjellsbehandlet eller undertrykket. Sagt på en annen måte; ettersom vi forventes å være likestilte, oppfattes kjønn i dag mer og mer som noe hver enkelt er ansvarlig for å iscenesette på «riktig» måte (se f.eks. Søndergaard 1996 og Martinsson 1997:206). Dersom en kvinne erfarer undertrykkelse, er det følgelig hennes egen «skyld», og det er først og fremst hennes ansvar å gjøre noe med det. På den andre siden er det en utbredt oppfatning at kvinner og menn er grunnleggende forskjellige fra naturens side. Denne forestillingen underbygges blant annet av såkalt vitenskapelig, populærpsykologisk litteratur som peker på forskjeller og forklarer (trøstende) hvordan disse kan håndteres i heteroseksuelle relasjoner. Og når enkelte forskjeller tenkes å være gitte, kan vi ikke gjøre noe med dem. Tvert imot forventes vi å innfinne oss med at kjønn fortsatt og for all fremtid vil sortere menneskeheten i to, og samtidig opprettholde det heteroseksuelle system.⁶

Det heteroseksuelle system – etisk problematisk?

Det heteroseksuelle system, forestillinger om at kvinner og menn er grunnleggende forskjellige og (derfor) «naturlig» tiltrekkes av hverandre, er fortsatt normerende og gjennomsyrende i dagens Norge. I kristne sammenhenger begrunnes det ofte med henvisninger til bibel og gud. I andre sammenhenger brukes gjerne «natur», biologi eller tradisjon som forklaring eller begrunnelse. En grunnleggende konsekvens av og forutsetning for det heteroseksuelle system, er blant annet at handlinger og samhandling tolkes i lys av det kjønn aktørene tilskrives. Intervjusatatene jeg refererte tidligere, illustrerer dette med all tydelighet. To personer som deltar i sjekke- og flør-

tespill på den heteroseksuelle arena, og som gjør «det samme», vil ofte erfare at de likevel ikke gjør «det samme», dersom de oppfattes å «ha» forskjellig kjønn. Ei jente som flørter og uttrykker interesse på «samme måte» som en gutt, kan oppfattes som «for» pågående, mens gutten med tilsvarende oppførsel oppfattes som sjarmerende. En gutt som er tilbakeholden og passiv, kan bli anklaget for å være feig og kjedelig, mens ei jente som anvender samme strategi kan oppfattes som beskjeden og interessant eller mystisk. Selvsagt vil her være mange nyanser og forskjeller. Gutter kan også oppleves som «for» pågående, og jenter med initiativ kan bli sett på som attraktive.

Kristne ungdomsmiljøer har enkelte særpreg når det gjelder normer og forestillinger knyttet til kjønn og heteroseksualitet. Ikke minst i forbindelse med det offisielle kirkelige idealet om at samleie kun skal finne sted mellom en kvinne og en mann som er gift med hverandre. Men de forskjellige intervjusitatene jeg har vist til, antyder likhetstrekk snarere enn forskjeller mellom ungdommer fra ulike sammenhenger. Kjønnede forestillinger som mange vil hevde er avlivet og marginale, er fortsatt høyst levende. Unge og voksne kvinner og menn forholder seg fortsatt til forestillinger om hvordan de skal agere som «riktige» heteroseksuelle, og disse forestillingene er begrensende og skaper forskjeller. Forestillinger om kjønn som skaper, reproducerer og legitimerer forskjeller mellom kvinner og menn, er grunnleggende problematiske. Av flere grunner mener jeg det er relevant å drøfte kjønnede forestillinger og det heteroseksuelle system som *etisk* problematisk. Det har sammenheng med hva jeg forstår som «moral» og «etikk». En ganske enkel, og selvsagt *forenklet*, inngang til begrepet moral kan være å si at *når noen kommer til skade, står vi overfor et moralsk problem* (Höglund 2001).

Forskningsarbeider om ungdom og heteroseksualitet inneholder ofte beretninger om mennesker som kommer til skade i forbindelse med kjønnede forestillinger og seksuell samhandling. Det kan handle om begrenset handlingsrom, sviktende selvtillit eller seksuelle overgrep. Den svenske sosiologen Stina Jeffner drøfter ungdommers forestillinger om voldtekt, i sin avhandling *Liksom våldtäkt, typ...* (1998). Her blir det etter mitt syn svært tydelig at (forestillinger om) heteroseksualitet slik de(t) oppfattes og iscenesettes av svært mange, har etisk problematiske sider. Jeffners informanter mener i prinsippet at «alt som skjer etter at jenta har sagt nei» skal regnes som en voldtekt. Men i praksis ser det annerledes ut. Jeffner viser at ungdommene ikke uten videre setter et tydelig skille mellom «vanlig» heteroseksualitet og voldtekt («ekstrem» heteroseksualitet). Ungdommene opererer med en rekke «omstendigheter» som gjør det mulig å omtolke en

handling de i prinsippet mente var en voldtekt, til «dårlig» (men «vanlig», ikke «ekstrem») heteroseksualitet. Omstendighetene som gjør at en voldtekt likevel ikke oppfattes som en voldtekt, bygger blant annet på slike forestillinger om kjønn som de jeg har vist til tidligere; hvis jenta oppfattes som «løs på tråden» og «horete», må hun langt på vei ta skylda selv dersom hun blir voldtatt. En jente som oppfører seg i tråd med hva som er «vanlig» for en gutt, kan med andre ord oppfattes som «løs på tråden» og dermed oppfattes som tilgjengelig for voldtekt – uten at det nødvendigvis fortolkes som en voldtekt. Underforstått: «hun la opp til det selv» ved å bryte normer for «riktig» heteroseksuell framferd for jenter. På liknende måte kan en jente, som blir voldtatt i fylla, ifølge Jeffners informanter risikere å måtte skylde seg selv for at hun ble voldtatt, fordi hun var full. En gutt som voldtar «i fylla», kan derimot fraskrive seg ansvar ved nettopp å skylde på at han var full. En annen «omstendighet» bygger på en annen forestilling om kjønn; dersom jenta ikke sier nei «i tide», kan hun ikke regne med å bli respektert for sitt nei og må derfor langt på vei selv ta skylden for om hun blir voldtatt. Med andre ord; gutters seksuelle drifter forventes å være annerledes enn jentenes og tilnærmet «ustoppelige» etter et visst punkt. Jeffners arbeid illustrerer med all tydelighet at forestillinger om kjønn kan bidra til at unge jenter kommer til skade. Når noen kommer til skade, står vi overfor moralske problem som krever etisk refleksjon.

Den danske religionsfilosofen Knud E. Løgstrup hevder at etikk er et spørsmål om maktforvaltning. Avhengighet og makt oppstår i alle mellommenneskelige relasjoner, og *den etiske fordring er å forvalte den makt vi har over vår neste til hennes eller hans beste* (Løgstrup 1999, dansk original 1956). Dette er en etisk tenkning som skulle forutsette at kjønn regnes som et relevant perspektiv. Kjønn har imidlertid både i mye relasjonsorientert etisk tenkning og i etisk teoriutvikling generelt vært neglisjert som relevant perspektiv. Jeg skal ikke her drøfte konkrete eksempler på hvordan forestillinger om kjønn kan farge etiske teorier på uheldige måter.⁷ Men det er etter mitt syn åpenbart at feministisk kjønnsteori er en utfordrende og helt nødvendig samtalepartner for etisk teoriutvikling. Ikke minst er det nødvendig å avdekke i hvilken grad også etiske teorier har innbakt og/eller reproducerer og legitimerer forestillinger om kjønn som gjør at «de samme» handlinger ikke fortolkes ut fra «samme» kriterier og etiske krav.

Det heteroseksuelle system danner grunnlaget for at jenter og gutter forventes å opptre forskjellig og i tråd med kjønne forestillinger når de deltar i sjekking, flørtning og heteroseksuell samhandling. Dette kjønne tolkningsfilter kan gjøre at kvinners og menns handlinger i ulik grad oppfattes som etisk problematiske eller ikke – selv om de gjør «det samme». Ikke

minst er dette tydelig relatert til spørsmål omkring heteroseksualitet. Den kanskje største utfordringen er etter mitt syn at grunntanken i det heteroseksuelle system er at heteroseksualitet oppfattes som «naturlig». Det kan føre til at moralske problem og etiske utfordringer ikke framstår som problem eller utfordringer, men tvert imot som «naturlige» følger av «naturlig» forskjellige kjønn, og dermed som «naturlige» aspekter ved heteroseksuell samhandling. Det heteroseksuelle system kan med andre ord være etisk problematisk fordi det kan bidra til å tilsøre og legitimere at mennesker kommer til skade. Og når mennesker kommer til skade *uten* at det nødvendigvis oppfattes som et problem – for eksempel når voldtekt blir forstått som «dårlig», men «vanlig» heteroseksualitet – da står vi for alvor overfor moralske problem og etiske utfordringer. Det er derfor nødvendig å avmytologisere, eller snarere avnaturalisere, det heteroseksuelle system for å tydeliggjøre at heteroseksualitet, slik vi kjenner det i dagens Norge, er et sosialt og ikke et naturlig uttrykk. Dette er en forutsetning for å kunne avdekke når handlinger tilskrives kjønnete betydninger slik at «det samme» ikke blir fortolket som «det samme», og slik at etiske utfordringer tilsøres.

Noter

1. Dette drøftes også i avhandlingen *Par på tvers av tro og kjønn*. (Røthing, under arbeid). En av informantene, en mann i begynnelsen av tyveårene, uttaler seg slik om likestilling: «Tidligere så var man liksom *for* likestilling. Men jeg opplever ikke meg selv som *for* likestilling, jeg tar det mer eller mindre for gitt, ikke sant. Og det motsatte synspunktet overrasker meg littegrann.»
2. Intervjuene ble gjort i forbindelse med min hovedfagsoppgave *Kroppslighet og kristelighet* (1996). For informasjon om informantrekruttering, gjennomføring av intervjuene o.l. viser jeg til denne. Teksten er senere utgitt i bearbeidet versjon som bok, med tittelen *Sex, kjønn og kristentro* (Røthing 1998).
3. Alle sitatene i fortsettelsen som viser til mitt eget arbeid, er hentet fra Røthing 1998:59-61.
4. Idealene som Træen viser til, er ungdommenes egne idealer om at seksuell utfoldelse først og fremst skal skje i forhold bygget på følelsesmessig engasjement (1995:87-88).
5. «Lagom» kan best oversettes til norsk med «akkurat passelig».
6. For en kritikk av tokjønnsmodellen, gjennomsyrende kjønn og biologisk determinisme, se Toril Moi 1998:27f.
7. For noen konkrete drøftelser omkring forholdet mellom feministisk kjønnsteori og etisk tenkning, se Røthing 2000: *NÅ. Kjønn, heteroseksualitet, etiske dilemmaer*.

Litteratur

- Berg, Lena (1999). *Lagom är bäst. Unga kvinnors berättelser om heterosexuell samvaro och pornografi*. Stockholm: Utbildningsförlaget Brevskolan.
- Henriksson, Benny og Pia Lundahl (1993). *Ungdom, seksualitet, könsroller. En intervjustudie*. Göteborg Universitet, Forskarutbildningens rapport
- Holmberg, Carin (1993). *Det kallas kärlek. En socialpsykologisk studie om kvinnors underordning och mäns överordning bland unga jämställda par*. Göteborg: Anamma förlag.
- Höglund, Anna (2001). *Krig och kön. Feministisk etik och den moraliska bedömningen av militärt våld*. Uppsala: Uppsala Studies in Social Ethics 26.
- Jamieson, Lynn (1998). *Intimacy. Personal Relationships in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press.
- Jeffner, Stina (1998). *Liksom våltäkt, typ... Om ungdomars förståelse av våldtäkt*. Stockholm: Utbildningsförlaget Brevskolan
- Løgstrup, Knud E. (1999). *Den etiske fordring*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag as. (Original med samme tittel fra 1956).
- Martinsson, Lena (1997). *Gemensamma liv. Om kön, kärlek och längtan*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.
- Moi, Toril (1998). *Hva er en kvinne? Kjønn og kropp i feministisk teori*. Oslo: Gyldendal.
- Røthing, Åse (1996). *Kroppslighet og kristelighet. En intervjustudie av kristne tenåringsmiljøer sette med jenteøyne, med kjønn og seksualitet som innfallsvinkel*. Hovedoppgave ved Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo
- Røthing, Åse (1998). *Sex, kjønn & kristentro*. Oslo: Verbum.
- Røthing, Åse (2000). *NÅ. Kjønn, heteroseksualitet, etiske dilemmaer*. Oslo: Unipub.
- Røthing, Åse (2002). *Par på tvers. Livssynsforskjeller og samlivsprosesser*. Foreløpig upublisert manus til avhandling ved Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Skugge, Linda Norrman, Belinda Olsson og Brita Zilg (red.) (1999). *Fittstim*. Stockholm: Bokförlaget DN.
- Solheim, Hilde Charlotte og Helle Vaagland (red.) (1999). *Råtekst*. Oslo: Aschehoug.
- Søndergaard, Dorte Marie (1996). *Tegnet på kroppen. Køn: Koder og konstruksjoner blandt unge voksne i Akademia*. København: Museum Tusulanums Forlag.
- Træen, Bente (1995). *Ungdom og seksualitet*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

English summary

«Same» but different

Gendered interpretations and ethical challenges

Both women and men judge and interpret their own and others actions when relating to other people. Gender influences these interpretations. Women and men will not necessarily be interpreted and understood in the same way, even if their actions can be considered to be «the same». In other words, they may be doing «the same» thing, but still be interpreted differently. These kinds of gendered interpretations may result in people being hurt. In consequence, moral problems will arise requiring ethical reflections. Gendered interpretations may in various fashions prevent the disclosure of ethical challenges. This article will focus on gendered interpretations of heterosexual interactions among young people, and how these interpretations can involve ethical challenges.